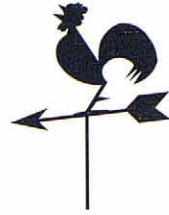

d'ací, d'allà

PLANETES I QUARKS

Escric aquestes ratlles mentre els fragments del cometa Shoemaker-Levi van caient contra Júpiter: un element d'interès científic en aquest estiu de sequedat i incendis. Encara s'espera, amb curiositat i una certa ansietat, el xoc del fragment més gran, que es produirà aquesta mateixa nit i les imatges del qual seran transmeses per TV3, des dels observatoris de les Canàries. Inquietud del públic: podria Júpiter apartar-se gaire de la seva òrbita? Podria Júpiter encendre's i esdevenir un segon Sol en el nostre Sistema? En aquests moments, la gent no se sent tan sols preocupada (més o menys) pel que passa a la Terra sinó també pel que passa al firmament. Tinc curiositat per saber què aportaran aquestes col·lisions als nostres coneixements de Júpiter. Quantes noves dades!: velocitats d'ones, coeficients d'atenuació, difusivitats tèrmiques... I tinc també curiositat per la interpretació paracientífica, simbòlica, de la col·lisió: els fabricants d'horòscops, senten la mateixa excitació que els científics? Veuen la col·lisió com una font d'informació o com una anècdota irrellevant? Món científic i món simbòlic: quina diferència de percepcions!

Avui, també, fa vint-i-cinc anys de

l'arribada de l'home a la Lluna. Va ser un punt àlgid del prestigi de la ciència, en especial de la física, entre el públic. "Ens sentíem recolzats per tot el país, uns herois anònims en una gran gesta científica i tècnica que el públic havia fet seva amb orgull", m'explicava un dia un físic de la NASA. "Avui, però, tot és diferent: l'interès del públic ha minvat, ens hem convertit en rutina", acabà la conversa...

Aquesta davallada d'excitació és comparable a la que es pot detectar en la descoberta del quark top, si se la compara amb l'explosió de sorpresa i d'interès que suscità, cap a 1974, la descoberta del quark encís o charm. El periodisme d'aquella època dedicava a la ciència molt menys espai i esforç que no pas avui, de manera que aquella excitació col·lectiva dels físics no arribà, pràcticament, al gran públic. Hi arriba avui, en canvi, la satisfacció –una mica aigualida per la manca d'una certesa total– per la descoberta del "darrer quark". I ara, què? "Ja heu trobat tot el que volíeu saber sobre la constitució de la matèria? Si es així, per què voleu més pressupostos per a acceleradors de partícules? Per què no us recicleu a altres camps més propers a les nostres necessitats?"

Trobat –sembla– el darrer quark, i anunciat el seu descobriment per tots els mitjans de comunicació, ens veurem més obligats que mai a explicar molt clarament què més volem saber, què més ens cal saber, en el domini microscòpic. Convé fer-ho sense gaire retòrica, sense donar per descomptat que l'escala de valors dels científics hagi de ser alhora la del públic. Si no som capaços de fer-ho ens demanaran, molt lògicament, perquè cal ampliar els acceleradors o construir-ne de nous.

El coneixement sempre duu a la necessitat d'ampliar el coneixement. L'increment de la divulgació, també, obliga a expandir i actualitzar la divulgació. El descobriment del "darrer quark" és un bon exemple del doble tall de la divulgació: és una divulgació que obliga, per força, a més divulgació encara. Part del públic ho agrairà. Al cap i a la fi, en aquestes setmanes d'incendis en els nostres boscos, de genocidis a Ruanda, de demagògia anticatalana a Madrid, la col·lisió dels fragments de cometa contra Júpiter és, potser, una de les notícies més fresques, relaxants i imaginatives que podem trobar en els diaris.

David Jou